

PRATARMĖ

Mokslo monografijų ciklo *Baltų mitologemų etimologijos žodynas* pirmasis tomas *Kristburgo sutartis* skirtas sisteminei vieno svarbiausių XIII a. prūsų istorijos, jurisprudencijos, mitologijos, religijos, etnografijos šaltinio, istoriografų paprastai įvardijamo kaip *Friedensvertrag zwischen dem deutschen Orden und den abgefallenen Preussen in Pomesanien, Warmien und Natangen, geschlossen unter vermittlung des päpstlichen Nuntius und Assistenz des Bischofs von Culm*, arba *Kristburgo sutartis*, analizei.

Pirmojoje knygos dalyje, be rašto paminklo trumpo istoriografinio aprašo ir naujojo vertimo iš lotynų kalbos, papildyto lingvistiniais ir kultūrologiniais komentarais, pateikiama mitoastronimo *nisum* mitologinės prasmės eksplikacija.

Monografijos antrosios ir trečiosios analitinių dalių medžiaga sugrupuota, remiantis analizuojamo vakarų baltų šaltinio faktografinių motyvų ir trijų mitologemų formaliąja koreliacija: vienoje jų tiriamas vienintelis *Kristburgo sutartyje* paminėtas teonimas *Curche* ir interferenciniai (etiologinės, taip pat atsitiktinės resp. kazuistinės sąsajos) mitonimai (pvz., latvių dievybė *Jumis*), kitoje – baltų ir kitų ide. tautų (ypač senųjų graikų, italikų ir senųjų indų) žynių socialinio statuso ir sampratos genezė ir raida, hieronimai *Tulissones, Ligaschones, Sicco, Criwe, Segnoten, waidlotten* ir kt.

Ketvirtojoje veikalo dalyje detalizuojami svarbiausi ide. genčių lunarinio ir solarinio kultų genezės ir raidos ypatumai, galėję lemti *Kristburgo sutartyje* minimų mitologemų *Curche, nisum* radimąsi.

Be šių mitonimų etimologinės ir kultūrologinės analizės, monografijoje naujai aktualizuojama baltų ir kitų ide. tautų religinės sistemos bendrų etiologinių principų nustatymo problematika, panteono raidos ypatumai ir kitimo tendencijos bei priežastys.

Šiame veikle taip pat pateikiama: latvių teonimo *Coracle*, mitonimo *klemu (māte)* ir kt. etimologiniai aprašai; ide. lamentacinės tradicijos genezė ir etiologija, baltų ir kitų ide. (ir ne ide.) tautų kultūrologinių fenomenų (pvz., funeralinių, apotropėjinių ir kt. apeigų) aprašai.

Autorius reiškia nuoširdžiausią padėką visiems, padėjusiems rengti šį veikalą: prof. dr. (HP) Grasildai Blažienei, parūpinusiai *Kristburgo sutarties* faksimilę, ir Slaptojo Prūsijos archyvo Berlyne atstovui dr. Dieteriui Heckmannui, davusiam leidimą ją neatlygintinai publikuoti; prof. dr. (HP) Danguolei Mikulėnienei ir Lietuvos kultūros tyrimų instituto direktorei dr. Jolantai Širkaitei, patarusiems

projekto vykdymo klausimais; prof. habil. dr. Tatjanai Vladimirovnai Civjan, padovanojusiai dalį savo sūnaus † prof. dr. Nikolajaus Mikhailovo bibliotekos knygų, akad. prof. habil. dr. Bonifacui Stundžiai, pasiūliusiam retų leidinių klasikinės filologijos tematika, akad. prof. habil. dr. Ilgai Jansonei ir dr. Annai Stafeckai už Latvių kalbos instituto itin vertingus leidinius; akad. prof. habil. dr. Antanui Andrijauskui ir akad. prof. dr. (CH) Pietro Umberto Diniui, skaičiams monografijos rankraščio kai kurias dalis; Klaipėdos universiteto leidinio *Res humanitariae* redaktorei Sandrai Sirvidienei, patarusiai knygos rengimo klausimais, KU doc. dr. Laimutei Servaitėi ir Eglutei Jašinskaitei, išvertusioms santrauką į anglų kalbą, kalbos redaktorei doc. dr. Vaidai Drukteinytei, dailininkei-maketuotojai Skaistei Ašmenavičiūtei, ne tik kruopščiai sudėliojusiai tekstą elektroninių puslapių virtinėje, bet ir pasiūvusiai itin skoningą knygos drabužį.

Ypatingos padėkos verti mokslo monografijų ciklo *Baltų mitologemų etimologijos žodynas* pirmojo tomo recenzentai doc. dr. Laimutė Balode, prof. dr. (HP) Birutė Jasiūnaitė, doc. habil. dr. Ilja Lemeškinas, prof. dr. (HP) Dalia Pakalniškienė, prof. habil. dr. Pēteris Vanagas, skyrę ne vieną dieną rankraščio vertinimui ir pateikę daug vertingų pasiūlymų bei patarimų.